

УДК 37.014:316.774

К. С. Сидоренко

магістрант ННІ педагогіки (Магістратура
8.18010020 "Управління навчальним закладом"
Житомирського державного університету імені
Івана Франка, м. Житомир)
e-mail:ekaterina_number1@mail.ru

Використання інформаційно-комунікаційних технологій в управлінні навчальним закладом

У статті виокремлені основні причини, які стають на заваді керівникам загальноосвітніх навчальних закладів застосовувати у своїй діяльності інформаційно-комунікаційні технології. З'ясовано, яким чином інформаційно-комунікаційні технології полегшують та систематизують роботу керівника навчального закладу. Висвітлено інформацію про систему автоматизованого управління школою – "АСУ-школа", з якою працюють керівники ЗНЗ.

Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що сучасні технологізовані умови життя вимагають постійної реформації. Це стосується як соціальної, так і освітньої гілки життя, адже з розвитком інформаційно-комунікаційних технологій змінюються вимоги до керівників, заступників та працівників загальноосвітніх навчальних закладів. Керівники ЗНЗ виконують дві основні функції: управління персоналом та функція педагогічна. Педагог має забезпечувати цілі і зміст навчально-виховного процесу, здійснюючи одночасно і управлінську діяльність.

Метою статті є розгляд використання інформаційно-комунікаційних технологій в управлінні навчальним закладом.

Виклад основного матеріалу. Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у процес управління загальноосвітнім навчальним закладом є однією з найважливіших умов розвитку сучасної освіти в Україні. Для того, щоб максимально ефективно використовувати сучасні технології в управлінні навчальним закладом, потрібно визначити найоптимальніші умови автоматизації робочих місць. Це допоможе підвищити ефективність роботи керівника загальноосвітнього навчального закладу, його заступника, секретаря, вчителів, бібліотекаря. Існує суперечність між знаннями та навичками, які керівники ЗНЗ мають і між знаннями, які необхідні на сучасному етапі розвитку освіти для управління загальноосвітнім навчальним закладом. Для подолання суперечностей, що стосуються автоматизованого управління загальноосвітнім навчальним закладом, застосовують інформаційно-комунікаційні технології [1].

Застосування новітніх технологій у процесі управління навчальним закладом та в навчальній діяльності стало загальною потребою в навчальних закладах. На підставі Закону України "Про освіту" та Закону України "Про загальну середню освіту" видами діяльності в системі освіти є:

управління – впровадження інформаційних технологій в управління закладами освіти;

навчання – комп'ютеризація навчального процесу та виховної роботи навчального закладу;

наукові дослідження – впровадження інформаційно-комунікативних технологій в наукові педагогічні розробки [2].

Як зазначається у Національній доктрині розвитку освіти, досягнення максимальної технологізації процесу управління загальноосвітнім навчальним закладом та осучаснення умов навчання

ньому можлива за умов інформатизації середньої освіти, котра шляхом створення єдиної комунікаційної структури, спрямованої на задоволення комунікаційних та інформаційних потреб; на створення в Україні індустрії сучасних засобів навчання, що відповідають світовому науково-технічному рівню і є передумовою для реалізації ефективних стратегій досягнення головної мети освіти. Важливе значення має випуск електронних підручників. Залежно від потреб загальноосвітнього навчального закладу мають створюватися індивідуальні модульні різнорівневі навчальні програми [3].

Тому важливе значення має готовність керівника навчального закладу до впровадження інновацій в навчально-виховний процес. Це свідчить про те, що менеджер-педагог визначає професійну спрямованість, напрямки професійної освіти, стимулює як особистісний розвиток, так і професійне самовизначення керівника ЗНЗ та працівників-педагогів.

Однією з актуальних проблем сьогодення є процес комп'ютеризації навчально-виховного процесу, програми впровадження інформаційно-комунікаційних технологій [4; 27-39].

Виділяють основні причини, які стримують впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес:

- недостатнє забезпечення школи інформаційно-комунікативними засобами;
- неготовність керівників ЗНЗ та педагогів використовувати ІКТ у своїй діяльності;
- консервативне ставлення директорів ЗНЗ до впровадження ІКТ у навчальний процес;
- програмне забезпечення розроблене на недостатньому рівні [2].

Подолання цих причин можливе при забезпеченні умов у ЗНЗ, за яких використання ІКТ буде доцільним. Перш за все, варто звернути увагу на підготовленість керівників ЗНЗ до впровадження інновацій у їх навчальних закладах. Адже значна частина керівників шкіл побудували свою кар'єру, починаючи професійну діяльність з вчителів-предметників, і незначна їх частина має спеціалізовану підготовку з спеціальності "Управління навчальним закладом".

Управління загальноосвітнім навчальним закладом – це особливий вид діяльності, заснований на суб'єкт-суб'єктних відносинах, тобто на основі відносин між керівництвом ЗНЗ та його працівниками [4; 173]. Всі вони є учасниками процесу, які працюють на спільний результат – на максимально зручну і результативну організацію навчально-виховного процесу.

Когнітивно-цільовий, процесуально-технологічний, особистісний і результативний компоненти утворюють структуру інформаційної компетентності керівника. Когнітивно-цільовий компонент характеризує готовність керівника до змін у сфері діяльності школи, усвідомлення керівником загальноосвітнього навчального закладу мети і завдань, а також ознайомлення з системою знань з інформаційного менеджменту. Процесуально-технологічний компонент відтворює здатність керівника практично застосовувати інформаційно-комунікаційні технології у своїй діяльності. Суть особистісного підходу у тому, що директор позитивно сприймає процес впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у систему інформаційно-знаннєвих цінностей та прагнення керівника навчального закладу до професійно-особистісного вдосконалення. Операційне та практичне освоєння керівником ІКТ включає діяльнісний підхід.

Керівник ЗНЗ виконує велику кількість функцій. З-посеред них виділяють бібліографічну діяльність, обробка методичної інформації, методичну діяльність, які краще і зручніше здійснювати, використовуючи ІКТ [2].

У загальноосвітньому навчальному закладі управлінські рішення можуть мати такі форми як план роботи школи на навчальний рік, план роботи підрозділів школи, рішення педагогічної ради, рішення профспілкових зборів та різноманітних конференцій, рекомендації, накази та розпорядження. Тому цілком закономірним є процес комп'ютеризації управлінського процесу з метою систематизації документації.

Управлінська діяльність керівника загальноосвітнього навчального закладу стає більш раціональною за рахунок використання інформаційно-комунікаційних технологій: дає

можливість впорядковано вносити інформаційні дані, слідкувати за змінами, які відбуваються у процесі навчання, корегувати їх, слідкувати за інформацією про працівників закладу, про їхній статус, навантаження та обов'язки.

З метою підвищення ефективності роботи керівника загальноосвітнього навчального закладу створені системи автоматизованого управління школою. Метою створення цих систем є удосконалення навчального процесу за рахунок забезпечення автоматизації як питань, що стосуються адміністративної документації школи, так і питань, які вносять зміни в навчально-виховний процес.

Система "АСУ-школа" дає змогу оперативно і точно слідкувати за ходом навчально-виховного процесу. Запорукою функціонування цієї системи є три основні підрозділи: "Учень", "Вчитель", "Фінансово-господарська діяльність" [5; 252-360].

Підсистема "Учень" містить у собі всю інформацію про кожного учня школи, враховуючи особисті дані про учасника навчально-виховного процесу та оцінки за чверть, семестр, рік.

Підсистема "Вчитель" призначена для того, аби забезпечити суб'єкти управління даними про освітньо-кваліфікаційний рівень працівників, підвищення кваліфікаційної діяльності, результативність їх роботи.

Система "АСУ-вчитель" дозволяє впорядкувати інформацію та в доступному режимі редагувати її, виявляти кількісні та якісні зміни [5; 252-360].

В управлінні загальноосвітнім навчальним закладом набуває популярності діагностично-проектуючий комплекс "Універсал". Основу цього комплексу складають вісім взаємозалежних та взаємодоповнюючих психолого-педагогічних технологій, які утворюють цілісну систему. Діагностично-проектуючий комплекс "Універсал" є допоміжним для адміністрації школи та для завуча зокрема. Використання системи "Універсал" дає можливість аналізувати результативність діяльності загальноосвітнього навчального закладу та планувати його подальшу діяльність, виявивши певні проблеми та подолавши їх; спланувати роботу навчального закладу, використовуючи більше п'яти видів планів; контролювати виконання завдань та визначати їх ефективність; прослідковувати розвиток як загальноосвітнього навчального закладу, так і окремих учнів протягом півріччя, року чи протягом кількох років.

Діагностично-проектуючий комплекс "Універсал – 03.28" має великий банк даних комп'ютерних програмних засобів з 1 по 11 класи

майже з усіх предметів за навчально-виховною програмою освітнього закладу [6].

Комп'ютерний діагностично-проектуючий комплекс "Універсал" є допоміжним для адміністрації у сфері управління загальноосвітнім навчальним закладом.

Також в допомогу для заступника директора з навчальної роботи розроблена система "Автоматизований розклад уроків "АВТОР-школа", призначена для автоматизованого створення розкладу занять [7].

У науково-дослідному інституті прикладних автоматизованих технологій було розроблено систему "Школа". Це автоматизована система, метою якої є підвищення якості та ефективності у процесі керування загальноосвітнім навчальним закладом з використанням інноваційних технологій. Ця інформаційна система містить базу даних про працівників та учнів навчального закладу, має справу з інформаційними даними з їх особових справ, дає змогу слідкувати за успішністю учнів, допомагає адміністрації школи керувати навчальним процесом.

Автоматизована система "Школа" включає дії, з якими працюють різні користувачі: підсистема діловодства, планування, успішності, аналітики, "Накази".

Питання стосовно підготовки директорів загальноосвітніх навчальних закладів в наш час залишається відкритим. Для того, аби залучити директорів шкіл до застосування інформаційно-комунікаційних технологій у своїй діяльності розроблені освітні програми, наприклад "Intel® Навчання для майбутнього". Також проводяться різноманітні тренінги, видаються посібники та методичні рекомендації стосовно застосування інформаційно-комунікаційних технологій у загальноосвітніх навчальних закладах. З метою поглиблення знань менеджера освіти про оновлення та удосконалення навчального процесу з використання ІКТ, здобуття ним теоретичних знань щодо пошуку, збереження, передачі та обробки інформації, вироблення практичних навичок у галузі інформаційно-комунікаційних технологій та для їх раціонального використання в навчально-виховному процесі проводяться тематичні курси. Тему тематичних курсів можна запропонувати таку: "Автоматизація діяльності навчального закладу", "Гуманізація навчально-виховного процесу шляхом впровадження інформаційно-комунікаційних технологій".

Отже, застосування інноваційно-комунікаційних технологій має позитивно якісний вплив на розвиток освіти і їх впровадження в управлінську сферу діяльності і в навчально-виховний процес є невід'ємним компонентом розвитку освіти ХХІ століття.

Список використаних джерел та літератури:

1. Гуменюк В. В. Інформаційне забезпечення управління загальноосвітнім навчальним закладом : автореф. дис. канд. пед. Наук : 31.05.01 / Гуменюк В. В. ; ЦППО. – К., 2001. – 20 с.
2. Управління системою загальної середньої освіти. Розділ VI // Сайт української педагогіки, повноваження якої визначаються "Положенням про загальноосвітні навчальні заклади". – Режим доступу: <http://ped.sumy.ua/index.php?option=com> – Назва з екрану.
3. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI ст. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=825538. – Назва з екрану.
4. Забродська Л. М. Інформатизація закладу освіти: управлінський аспект / Забродська Л. М. – Х. : Основа, 2003. – 240 с.
5. Забродська Л. М. Інформаційна культура особистості – умова прогнозування розвитку закладу освіти / Забродська Л. М. // Нова педагогічна думка. – 2002. – №3-4. – С. 252–360.
6. Банк навчальних комп'ютерних програм "Універсал" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.universal.modus.net.ua/baza.htm/2>. – Назва з екрану.
7. Програми для керування закладами освіти "Автоматизований розклад уроків" АВТОР – Школа [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.diezprodukt.com.ua>. – Назва з титулу екрану.

Е. С. Сидоренко

Использование информационно-коммуникационных технологий в руководстве средне образовательными учебными заведениями

В статье выделены основные причины, которые препятствуют руководителям общеобразовательных учебных заведений применять в своей деятельности информационно-коммуникационные технологии. Выяснено, каким образом информационно-коммуникационные технологии облегчают и систематизируют работу руководителя учебного заведения. Освещена информация о системе автоматизированного управления школой – "АСУ-школа", с которой работают руководители среднеобразовательных учебных заведений.

K. Sydorenko

Using of information and communication technologies in the manual secondary educational institutions

The article describes the main reasons that hinder the heads of secondary schools in their use of information and communication technologies. It is shown how information - ccommunication technologies to facilitate and organize the work of the head of the institution. There is described information about the automated management school – "ASU School", which is used by headmasters.